

Orsz. Wojskowej Szkoły
ul. Piłsudskiego 33, 1-040 70 221
tel. 956 16
KR 3 00
ul. 1-ku 82 1090 1506 0000 000. 500 000

Antoni Gętka

Tuchola
part AK
Yedliny-102

Schmelter
Konrad

ps. "Żuraw"

Pom.

M-1033/1777

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

Schmelter Konrad
T: M-1033/1777 Pom.
part. A II Inchole

I/1. Relacja k. 1 s. 1

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora k. 2 s. 1-2

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację k. 1 s. 1

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

1) kitesa.ca k. 2 s. 1-2

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 10

VI. Fotografie

brak

1/1. Relacja: - Schmelter Konrad

1. Relacja o konspiracyjnej działalności
Konrada Schmelter, napisana przez
Antoniego Gittkę, napis kserokop. k. 13, 1

-26-
Relacje o Konradzie Schmelterze ps. Żuraw

• Konrad Schmelter urodził się w Cekcynie powiat Tuchola w roku 1911. Ojciec jego był Mistrzem Szewskim w Cekcynie/u którego i ja się wyuczyłem/Z zawodu był Nauczycielem i moim osobistym kolegą. Oboje ukończyliśmy 7 klasową Szkołę Powszechną w Cekcynie.

W roku 1940 a więc /podczas okupacji/ znaleźliśmy się zaś we wspólnej organizacji/jeszcze różnych/konspiracyjnych zgrupowań tzw. oddziałów ^{dywuz} partyzanckich/na powierzchni/Później związaaliśmy się z grupą bydgoskiego Miecza i Pługa, którego na tym terenie byliśmy oboje oraz jeszcze kolega Edmund Jankowski z Tucholi, salazkiem całego podziemia w Borach Tucholskich. W roku 1941 nawiązaliśmy kontakt z ukrywającym się od 1939 roku Nauczycielem Stefanem Guzem, który już nawiązał kontakt z równie ukrywającym się Księdzem Wryczą/późniejszym /szefem Gryfa Pomorskiego/W końcu 1941 roku już rysowały się nowe nadzieje zjednoczenia się w podziemnej Armii A.K. Szefem tejże Org. został właśnie Stefan GUSS /pseudonim DAN.

Jaką rolę i funkcję pełnił Konrad Schmelter.

Był o. także członkiem Pod. Sztabu na Bory Tucholskie i pełnił funkcję zastępcy szefa wywiadu pod pseudonimem ŻURAW, zaś szefem tego wywiadu byłem ja i nosiłem pseudonim ^{Kutaw} ŻURAW. Ze względu nato że Konrad był ^{Eindentschowany} AIdojczowany i pracował w gminie u Wiergemajstra/Polakożercy/Konrad był dla nas bardzo pszydatny. On to właśnie fabrykował wszystkie pasyje ^{SSAW} szajny i dokumenty osobom ukrywającym się a także uciekinierom z ^W weimachtu. Przed wojną był zatrudniony jako Nauczyciel na kresach"zaś z wojny miał stopień Podporucznika. Ciężkie były jego koleje także po wojnie" /szkoły/ Był Kierownikiem w Sumunach koło Tucholi. Zmarł także w roku 1946

Omygi w J: 210/8 1930m
Antoni Gilka (Chuj)
r/8

Relacje złożył Gilka Antoni /ŻURAW/
/były Szef Wywiadu na Bory T. Choraży AK.

Gilka

1/2. Dokumenty dotyczące reletora: Schmelter
Komrad

- 1.) Pismo Urzędu Gminy - Stanu Cywilnego
nr 5145-14/2003 r. - kserokopia aktu
urodzenia, inf. o śmierci oraz zmianie stanu. 1953 r.
nazwisko ma "Schmelter," oryg. + kser. k. 2 s. 1-2

URZĄD GMINY
URZĄD STANU CYWILNEGO
89-511 CEKCYN
ul. Szkolna 2
wol. kujawsko - pomorskie

Cekcyn, dnia 27 stycznia 2003 r.

Nr 5145-14/2003

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
87-100 Toruń
ul. Wielkie Garby 2

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 stycznia 2003 roku L.dz. 152/Pa-410/03
przesyłam kserokopię aktu urodzenia Konrada Szmelter.
Jednocześnie informuję, że Szkoła Podstawowa w Nowym Suminie została zlikwidowana,
przekazana na mieszkania.

FUNDACJA

"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
w Toruniu

Wpłynęło dnia: 29.01.03

L. dz. 222 / Pa-410/03

WTC

Załączniki:

Referent: E.S.

Bożena Chabowska
Bożena Chabowska
Z-ca kier. USC

11. Materiały uzupełniające relacje -
- Schmetter Komrad

1. Biogram „Schmetter Komrad”, [w:] Słow.
biograf. konspiracji pomorskiej 1939-1945,
Toruń 2004, cz. 6, s. 137 kserokop. k. 1 s. 1

Schmelter Konrad (Szmelter) ps. „Żuraw” (1911–1951), kmtd Zjednoczonych Organizacji Ruchu „Miecz i Pług” („MiP”) na pow. tucholski i członek Kmdy Obw. AK Tuchola.

Urodzony 15 VI 1911 w Cekcynie pow. tucholski w rodzinie mistrza szewskiego Leona i Teodozji z d. Chmara. Szkołę powszechną ukończył w Cekcynie. Brak danych o zdobyciu kwalifikacji pedagogicznych. Wiadomo, że w 1939 był nauczycielem na wschodzie Polski.

Kampanię wrześniową 1939 ukończył w stop. ppor. Do Cekcyna wrócił jeszcze w 1939 i mieszkał tu przez całą okupacji. W październiku 1939 został aresztowany z grupą nauczycieli przez Selbstschutz. Osadzony w tucholskim więzieniu 2 XI 1939 jako więzień kopał rowy w miejscu masowych kaźni w Rudzkim Moście. Uniknął rozstrzelania. Po zwolnieniu z więzienia pracował w wójtostwie w Cekcynie jako robotnik przymusowy. W 1940 po powrocie chor. Antoniego Giłki ps. „Żuław” z Warszawy razem z nim i m.in. Edmundem Jankowskim ps. „Edek” współtworzył grupę konspiracyjną. W 1941 grupa nawiązała kontakt z pomorskimi strukturami „MiP”. Do sztabu tucholskiej komórki „MiP”, gdzie pełnił funkcję zastępcy Antoniego Giłki szefa wywiadu i delegata, należeli: E. Jankowski, Marian Iwicki ps. „Jeleń”, Teofil Hoppe ps. „Zajac” i Szyszka.

Dla celów konspiracji przyjął nln. Jeszcze przed scaleniem na Pomorzu „MiP” z AK, ściśle współpracował ze Stefanem Gussem ps. „Dan”, organizującym na terenie Borów Tucholskich oddz. part. ZWZ-AK „Świerki”, potem „Jedliny”. Współpraca dotyczyła m.in. wywiadu, kontrwywiadu, legalizacji, organizowania zaplecza dla oddz. part. W miejscu pracy nielegalnie zdobywał kartki żywnościowe i odzieżowe, niemieckie druki, dokumenty. Wyrabiał też fałszywe dokumenty, meldował ukrywających się, a poszukiwanych przez Niemców. Prowadził wywiad o planowanych konwojach kartek i transportach przygotowanych przez okupanta. W tym zakresie ściśle współpracował z kolejarzem Bronisławem Flemingiem ps. „Sroka”. Informacje przez łączników odbierał S. Guss, potem też Jan Władysław Sznajder ps. „Jaś”, „Dąb”, w punkcie kontaktowym u rodziców K.S. w Cekcynie. Umożliwiały one przeprowadzanie akcji rekwizycyjnych m.in. dla potrzeb partyzantów. Współorganizował też akcje zastraszania Niemców, wyróżniających się szczególnym okrucieństwem wobec Polaków. Teksty podpisywał AP (Armia Podziemna), potem AK. W styczniu–lutym 1944 był kierownikiem działu wojskowego „MiP” na m. Tucholę i powiat. Wtedy powołał Franciszka Rzyducha ps. „Żyd” do pełnienia funkcji gońca wojskowego (łącznika) Kmdy Pow. „MiP”. Po scaleniu pomorskich struktur „MiP” z AK wszedł w skład sztabu Kmdy Obw. AK Tuchola.

Po wojnie podjął pracę w szkolnictwie. Był m.in. kierownikiem szkoły w Nowym Suminie k. Tucholi. Zmarł 5 IV 1951. Od 1953 pisownia nazwiska Szmelter.

Rozkazem KO Pom. z 24 XII 1944 (L. dz. 223/I) został odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami i awansowany do stop. porucznika (L. dz. 132/I);

APAK: Kartoteka Obw. Tuchola, T.: Giłka A., Schmelter K., Schulz A., Sznajder J. W.; Chrzanoski B., *Miecz i Pług...*, s. 142, 222; Kozłowski W., *Powiat tucholski w latach drugiej wojny światowej*, Tuchola 1995, s. 273 (data zgonu 1950), 290, 291; *Materiały do dziejów...*, s. 93, 114, 131; Sadowski J., *Mówi...*, s. 172, 192–193; *Wspomnienia...*, s. 153, 174, 195.

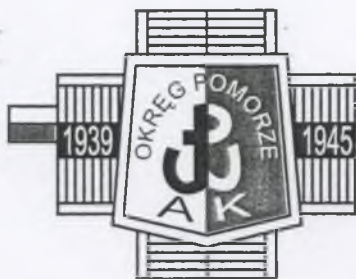
Elżbieta Skerska

Słou. bio gr. konsp. pomorskiej
1939-1945, Tom III, 2004, z. 6, s. 137

IV/1. Korespondencja bieżąca: Schmelter Konrad

1. Pismo Fundacji do Urzędu Gminy w Ciekynie z 20.01.2003r. w sprawie ustalania daty nr. i śmierci L. Schmeltera; k. 2 s. 1-2 i z 30.01.2003

FUNDACJA

ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/AK, e-mail: AK@um.torun.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU, NR 10901506-4675-128-00

*sprawa:
- dane o Konradzie
Schmeltzerze
+ Biuletyn nr 2
l. dz. 152/410-700/03
700-410/*

Toruń 20.01.2003 r.

Urząd Gminy
89-511 Ciekocin

Szanowni Państwo!

Fundacja Archiwum Pomorskie Armii Krajowej w Toruniu gromadzi dokumenty i fakty na temat walki mieszkańców Pomorza z okupantem podczas II wojny światowej. Jednym z nich był urodzony w Ciekocinie Schmeltzer Konrad.

Obecnie pracujemy nad wydaniem kolejnego tomu "Słownika konspiracji pomorskiej 1939-1945" i w związku z tym zwracamy się do Państwa z prośbą o następujące dane o Schmeltzerze Konradzie:

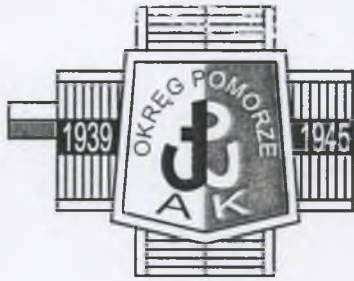
- datę urodzenia; wiemy tylko, że był to rok 1911,
- datę Jego śmierci; prawdopodobnie 1946 r. w Suminach k. Tucholi, gdzie był kierownikiem szkoły; czy szkoła jeszcze istnieje.
- imiona rodziców oraz nazwisko panieńskie matki.

Będziemy bardzo zobowiązani za otrzymanie odpowiedzi, a zawarte dane będą wykorzystane tylko do celów naukowych.

W załączeniu pozwoliłam sobie przesłać ostatni nr. naszego "Biuletynu".

Łączę wyrazy szacunku.

Z poważaniem
mgr Elżbieta Skerska
dokumentalistka

FUNDACJA

ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/AK, e-mail: AK@um.torun.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU, NR 10901506-4675-128-00-C

- odp. na L. dz. 222/Pom-410/3
w sprawie ośm. ur. i śmierci
Konrada Szmeltera

Toruń 31.01.2003 r.

L. dz. 245/Pom-24
410/03

Pani Bożena Chabowska

Urząd Gminy

Urząd Stanu Cywilnego

ul. Szkolna 2

89-511 Cekcyn

Szanowna Pani!

Bardzo serdecznie dziękuję za przesłanie kserokopii
aktu urodzenia śp. Konrada Szmeltera.

Konrad Szmelter był aktywnie zaangażowany w walkę z
okupantem w czasie II wojny światowej.

Jeszcze raz dziękuję.

Z poważaniem

Elżbieta Skerska
dokumentalistka

T: 2-1033/1777 3om.

Tuchola

Schmelter Konrad

V. Karty informacyjne

№. 10

Sz melter Konrad

1/ mianownik z Czekajna

1940r - miał możliwość podrobienia dokumentów
(pracował w ministerium biura Kocis w
Czekajnie)

2/ " ... z Czekajna, podporucznik, zastępcy
nata wywiadu, technik ... "

zob rel 17 qrtki s. 4

57

SZMELTER KONRAD ps. „Żutaw”

Chojnice KOPom 2
„Jedliny-102”

zob. Smajder Jan; Jedliny 102”. Arch. AK, B/26-89s. 3, 24,
40,

Nauwyciel z Ciecyna prowadzący punkt
pomocniczy (biuro z całą obsługą) dla oddr. Jedliny-
-102” (Luchobliński okr. AK).

A.Zak. 90v

Tudolej

SZMELTER Konrad ps. "Żuław"

urodz,

zaplecze partyzantka Bory

Br K Z z 11

Wykaz odznaczeń "Jary " - Michała

Chojnice 4
AK

Schmelter Konrad
nowosyciel z ~~Cekyng~~
Cekyng;

Wymienia go jako świadka
konspiracyjnej działalności
Gitke Jadwiga

T: Gitke Jadwiga D-589 imp. Choj.
cz. 1/1

Wł. J. 2000

Smelter Komrad

Inchola
5

zob: Kozłowski Wacław, Powiat
Incholski w latach domowij
wojny smiatowej, Inchola 1995,
s. 271, s. 273 (k. 5⁺ 1950,) 290-291

2/82 VII, '03

6
Semelter Konrad

Odsieczony Brodzonym
Krajem Łętyń i Między
zob. Sadowski f., Aldri nr 31 806,
w-wa 1999, s. 172, 192-193
(jest Semotor poz. 23

nr. VII '03

Szmelter Komrad

Tucholez

zob. Chremonowski Bogdan,
"Miesz i Ptug" (Zjednoczone
Organizacje Kuchni "Miesz i Ptug"
w Pomorzu w l. okup. niem.
1939-1945, Toruń 1997 r. Wyd.
FAPAK t. XVII s. 142, 222

AK VIII '03

Szmelter Komrad

8

ps. „Łutaw”

zob. Materiały do dziejów
Pomorskiego Okręgu ŻWZ-AK
s. 98, 114, 131

2/11.

Szmelter Konrad
ps. „Żuraw”

Inchota
nr 9 9

sob: Wspomnienia (Szusjoler)
s. 153, 174, 194

ex VIII, 103

(Szmetler zob. Schmelter
Szmotor Konrad

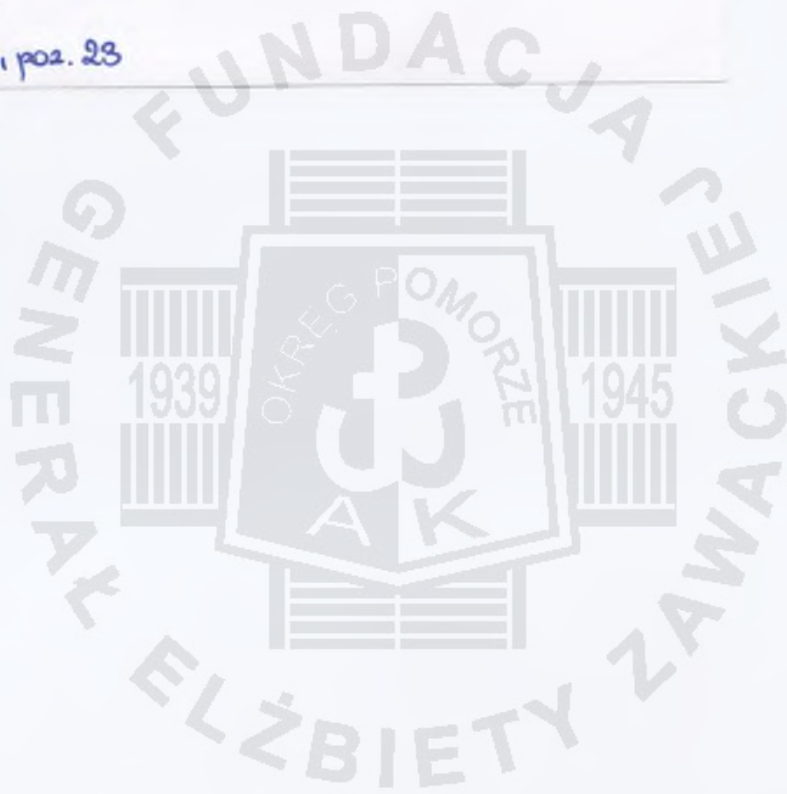
Bydgoszcz
AK

Tuchola

4
1 BKZ z Hiccsami
ps. „Żutaw”

10

zob. Sedowski Józef,
Młot nr 31806,
Lwów 1898, s. 183, poz. 23

Schmeltzer Konrad

